

ПОСТАНОВЛЕНИЕ

КАРАР

«17» декабрь 2021

с. Тюлячи

№ 304

Район Башкарма комитетының 2020 елның 9 декабрдәгә 549 номерлы «2021-2023 елларга Теләче муниципаль районының әйләнә-тирә мохитне саклау, табигать ресурсларын торгызу һәм алардан файдалану» муниципаль программасын раслау турында» карары белән расланган «2021-2023 елга Теләче муниципаль районының әйләнә-тирә мохитне саклау, табигать ресурсларын торгызу һәм алардан файдалану» муниципаль Программасына үзгәрешләр кертү турында (22.09.2021 № 255 карар редакциясендә)

«Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә, Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты

КАРАР БИРӨ:

1. Район Башкарма комитетының 2020 елның 9 декабрдәгә 549 номерлы «2021-2023 елларга Теләче муниципаль районының әйләнә-тирә мохитне саклау, табигать ресурсларын торгызу һәм алардан файдалану» муниципаль программасын раслау турында» карары белән расланган «2021-2023 елга Теләче муниципаль районының әйләнә-тирә мохитне саклау, табигать ресурсларын торгызу һәм алардан файдалану» муниципаль Программасына (алга таба текст буенча - Программа) (22.09.2021 № 255 карар редакциясендә) түбәндәгә үзгәрешләргә кертергә:

1.1. Программаның атамасын түбәндәгә тәртиптә баян итәргә: «2022-2024 елларга Теләче муниципаль районының әйләнә-тирә мохитен саклау, яңадан торгызу һәм табигый ресурслардан файдалану» муниципаль Программасын раслау турында».

1.2. Программаны яңа редакциядә, кушымта нигезендә баян итәргә.

2. Әлеге карар 2022 елның 1 гыйнварыннан үз көченә керә.

3. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты Житәкчесенәң инфраструктур үсеш буенча урынбасары Ф.С. Вәлиевка йөкләргә.

Житәкче

И.Х. Хәмидуллин

Татарстан Республикасы
Теләче муниципаль районы
Башкарма комитетының
09.12.2020 ел № 549
карарына кушымта

«2022-2024 елларга Теләче муниципаль районының әйләнә-тирә мохитен саклау, янадан торгызу һәм табигый ресурслардан файдалану» муниципаль Программасы

«2022-2024 елларга Теләче муниципаль районының әйләнә-тирә мохитен саклау, янадан торгызу һәм табигый ресурслардан файдалану» муниципаль Программасы паспорты

Программаның исеме	«2022-2024 елларга Теләче муниципаль районының әйләнә-тирә мохитен саклау, янадан торгызу һәм табигый ресурслардан файдалану» муниципаль Программасы (алга таба - Программа)
Программаны эшләү өчен нигез	«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Әйләнә-тирә мохитне саклау турында» 2002 елның 10 гыйнварындагы 7-ФЗ номерлы Федераль закон
Программаның заказ бирүчесе	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны төп эшләүчеләр	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитетының инфраструктура үсеше бүлеге
Программаның максаты	Хужалык һәм башка эшчәнлекнең табигый мохиткә тискәре йогынтысын булдырмау һәм аның нәтижеләрен бетерү
Программаның бурычлары	1. Агымдагы хужалык эшчәнлеге белән бәйлә әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынтыны минимальләштерү. 2. Су объектларының пычрануын һәм чүпләнүен кисәтү
Программаны башкаручылар	Татарстан Республикасы Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты
Төп чаралар	2022 елда: 1. Теләче муниципаль районы Югары Кибәхужа авыл жирлегенен Төрөк-Тәмте авылы янында карьерны рекультивацияләү, кадастр номеры 16: 40: 070115:10. 2. Теләче муниципаль районы Югары Кибәхужа авыл жирлегенен Югары Кибәхужа авылы янындагы карьерны рекультивацияләү, кадастр номеры 16: 40: 070108:8. 3. Теләче муниципаль районы Олы Мәтәскә авыл жирлегенен Олы Мәтәскә авылы янындагы карьерны рекультивацияләү 4. Теләче муниципаль районы Олы Мәтәскә авыл жирлегенен Ямбулат авылы янында карьерны рекультивацияләү 5. Теләче муниципаль районы Теләче авылына контейнерлар сатып алу 2023 елда: 1. Теләче муниципаль районы Югары Кибәхужа авыл жирлегенен Төрөк-Тәмте авылы янында карьерны рекультивацияләү.

	<p>2. Телэче муниципаль районы Югары Кибэхужа авыл жирлегенен Югары Кибэхужа авылы янында карьерны рекультивацияләү</p> <p>3. Телэче муниципаль районы Олы Мэтэскэ авыл жирлегенен Олы Мэтэскэ авылы янындагы карьерны рекультивацияләү</p> <p>4. Телэче муниципаль районы Үзэк авыл жирлегенен Үзэк поселогы янындагы карьерны рекультивацияләү</p> <p>5. Телэче муниципаль районы Телэче авылына контейнерлар сатып алу</p> <p>2024 елда:</p> <p>1. Телэче муниципаль районы Кече Кибэхужа авыл жирлегенен карьерны рекультивацияләү</p> <p>2. Телэче муниципаль районы Кече Кибэхужа авыл жирлегенен Кече Кибэхужа авылы янындагы карьерны рекультивацияләү</p> <p>3. Телэче муниципаль районы Олы Мэтэскэ авыл жирлеге карьерны рекультивацияләү</p> <p>4. Телэче муниципаль районы Олы Мэтэскэ авыл жирлегенен Ямбулат авылы янында карьерны рекультивацияләү</p> <p>5. Телэче муниципаль районы Телэче авылына контейнерлар сатып алу</p>
Программаны тормышка ашыру сроклары	Муниципаль Программа өч этапта тормышка ашырыла: 2022, 2023, 2024 елларда
Программаны финанслау күләмнәре һәм чыганаclarы	<p>Программаны финанслауга барлыгы – 2781 мең сум.</p> <p>жирле бюджет акчасына – 2781 мең сум</p> <p>2022 елда – 927 мең сум;</p> <p>2023 елда – 927 мең сум;</p> <p>2024 елда – 927 мең сум;</p> <p>Программаны финанслау күләме фараз характерына ия һәм чираттагы финанс елына (чираттагы финанс елына һәм план чорына) Телэче муниципаль район Советы Карары нигезендә тәгаенләнәчәк</p>
Программаны гамәлгә ашыруның көтелгән соңгы нәтижәләре	Халыкның ихтыяжларын канәгатьләндерү, шикаятләрнең һәм мөрәжәгатьләрнең булмавы
Программаны гамәлгә ашыруның көтелгән соңгы нәтижәләре һәм социаль-икътисади нәтижәлелек күрсәткечләре	<p>1. Санкцияләnmэгән карьерлар саны кимү.</p> <p>2. Телэче муниципаль районы территориясендә экологик куркынычсызлык дәрәжәсен күтәрү һәм экологик торышны яхшырту</p>

1. Телэче муниципаль районының бүгенге көндә әйләнә-тирә мохит торышы характеристикасы

Телэче муниципаль районы үсешенен төп юнәлешләреннән берсе-халыкның тормыш дәрәжәсен һәм сыйфатын күтәрү. Халыкның югары тормыш сыйфаты һәм сәламәтлеге, шулай ук муниципаль берәмлекнең тотрыклы икътисади үсеше табигый системаларны саклау һәм әйләнә-тирә мохитнең тиешле сыйфатын саклау

шартларында гына тээмин ителергэ мөмкин. Моның өчен экология өлкөсөндө эйлэнэ-тирэ мохитне саклауга һәм табигый ресурслардан рациональ файдалануга юнөлтөлгөн бердәм саясәт формалаштырырга һәм эзлекле рәвештә гамәлгә ашырырга кирәк.

Куллану калдыкларының барлыкка килү күләмнәре даими рәвештә арткан очракта, заманча чараларның үтөлмөвә өзгәртүне катлауландырырга мөмкин һәм якын киләчәктә калдыклар белән пычранган жирләрнең һәм су объектларының артуына китерәчәк һәм, нәтижә буларак, муниципаль берәмлек территориясенен санитар-эпидемиологик торышының начарлануына китерәчәк.

Теләче муниципаль районы территориясендә экология проблемаларын перспективалы хәл итү программа-максатчан методны кулланып, өзлексез һәм комплекслы якын килүне тээмин итүне таләп итә.

Теләче муниципаль районында санкцияләнгән һәм санкцияләnmәгән чүплекләргә кертелә торган көнкүреш калдыклары белән эш итү проблемасы кискен тора.

Санкцияләnmәгән чүп-чар, хәтта зур булмаган күләмдә дә, куркыныч экологик хәл тудыра, чөнки таркалу продуктлары жиргә тирән үтеп керә, һавага бүленеп чыга, суга эләгә. Шулай итеп, чүплекләр булу Россия Федерациясе Конституциясенен 42 статьясын боза, анда һәркемнең унайлы эйлэнэ-тирә мохиткә хокукы билгеләнгән.

Санкцияләnmәгән чүплекләр янган очракта чүп-чардан атмосферага зарарлы матдәләр генә түгел, ә агулы матдәләр дә чыга. Моннан тыш, алар урман янгынарны килеп чыгуга сәбәп булып тора.

Табигатьне кеше эшчәнлегә калдыкларының йогынтысыннан саклау проблемасы көннән-көн актуальләшә бара.

Санкцияләnmәгән чүплекләр махсус полигоннар категориясенә керми һәм СанПин 2.1.7.1038-01 таләпләренә туры килми, алар нигезендә полигонны урнаштыру өчен участок генераль план яисә торак пунктны планлаштыру һәм төзү проекты нигезендә бирелергә, аның санитар кагыйдәләренә туры килүе турында санитар-эпидемиологик баяләмәгә ия булырга тиеш. Санкцияләnmәгән чүплекләр бетерелергә тиеш.

Кеше сәламәтлегә өчен яшәү тирәлегенен иминлеген тээмин итүнең санитар-эпидемиологик таләпләре нигезендә житештерү һәм куллану калдыклары халык сәламәтлегә һәм яшәү тирәлегә өчен куркынычсыз шартларда һәм ысуллар белән жылырга, файдаланырга, зарарсызландырылырга, ташылырга, сакланырга һәм күмелергә тиеш.

2022 елда Теләче авылында каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен контейнерлар алу эше дәвам итәчәк.

Район территориясендә Теләче авылы янында 1 каты коммуналь калдыклары полигоны бар.

Каты коммуналь калдыкларны бетерүгә тариф расланды. Авыл жирлекләре тарафыннан район чүплекләренә каты коммуналь калдыкларны жыю һәм чыгару кагыйдәләре кабул ителде. Торак пунктларны чистарту схемалары эшләнде, халыкны каты коммуналь калдыкларны чыгару хезмәте белән жәлеп итү буенча эш алып барыла. Бүгенге көндә районның 47 торак пункттыннан каты коммуналь калдыкларны жыю һәм чыгару оештырылган.

Районның административ комиссиясе тарафыннан район торак пунктларында чүп-чар һәм калдыкларны законсыз ташлау урыннарын ачыклау буенча эш алып барыла.

Ел саен район халкы, предприятие һәм оешма территорияләре жыештыру һәм тәзекләндерү буенча «экологик айлык» акциясендә актив катнаша.

Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, тупланган экологик зыянны бәяләү һәм бетерү проблемасын хәл итү – шактый чыгымнар таләп итә торган озаксроклы процесс.

Бу чаралар район территориясендә калдыкларны жыю, чыгару һәм утильләштерүне оештыру системасын формалаштырырга мөмкинлек бирәчәк, бу торақ пунктларның санитар торышын яхшыртуга һәм районның әйләнә-тирә мохитенә тискәре йогынтыны киметүгә ярдәм итәчәк.

Экологик проблемаларны хәл итү техник чаралар белән генә түгел, ә халыкның әйләнә-тирә мохиткә карата дәнъякүләм карашын янадан карау юлы белән дә тормышка ашырылырга тиеш. Экологик тәрбия һәм белем бирү кешенең яшәү рәвешен формалаштыру нигезләренә берсе булып тора, ул төбәкнең тотрыклы үсешен тәмин итүгә юнәлтелгән. Әйләнә-тирәлекнең сыйфатын яхшырту халыкның барлык катламнарының, шул исәптән предприятие һәм учреждение житәкчеләренә актив экологик позициясеннән башка мөмкин түгел.

Су объектларын торгызу һәм экологик тернәкләндерү проблемаларын хәл итү аерым игътибар таләп итә. Программаның төп максаты-кече елгаларның экологик торышын торгызу.

2. Муниципаль программаның төп максатлары һәм бурычлары, әйләнә-тирә мохитне саклау өлкәсендә үсеш фаразлары

Муниципаль Программаның максаты-хужалык һәм башка эшчәнлекнең табигый мохиткә тискәре йогынтысын булдырмау һәм аның нәтижәләрен бетерү.

Муниципаль программаны гамәлгә ашыру кысаларында куелган максатка ирешү өчен түбәндәге бурычларны хәл итәргә кирәк булачак:

1. Агымдагы хужалык эшчәнлегә белән бәйле әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынтыны минимальләштерү.

2. Су объектларының пычрануын һәм чүпләнүен киметү.

Программа социаль характерда. Муниципаль программаны тормышка ашыруның социаль-иқтисади нәтижәләгә Теләче муниципаль районының социаль-иқтисади үсеш максатларына һәм бурычларына, планлаштырылган программа чараларын үтәү юлы белән, куелган максатларга һәм бурычларга ирешүдән гыйбарәт һәм билгеле бер соңгы нәтижәләрдә чагылдырыла.

Муниципаль Программаның экологик нәтижәләгә әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынтыны эксплуатацияләү объектларының түбәнәюе белән бәйле:

- әйләнә-тирәлеккә тискәре йогынтыны киметү;
- жирләренә пычрануын киметү;
- Теләче муниципаль районы территориясендә экологик куркынычсызлык дәрәжәсен күтәрү.

3. Муниципаль Программаны финанслау күләмнәре турында белешмәләр

Муниципаль Программаны гамәлгә ашыруга бюджет ассигнованиеләре күләме - 2781 мең сум тәшкил итә, шул исәптән:

- жирле бюджет хисабына – 2781 мең сум;
- 2022 елда – 927 мең сум;
- 2023 елда – 927 мең сум;

- 2024 елда – 927 мең сум.

Программа чараларының үтөлешен финанслау гамәлдәге законнар нигезендә гамәлгә ашырыла.

4. Муниципаль Программаның табигать саклау чаралары исемлеге

Муниципаль программа кысаларында 1 номерлы кушымта нигезендә төп чаралар гамәлгә ашырыла.

5. Куркынычлар белән идарә итү механизмнарын тасвирлау

Муниципаль Программаның куркынычларын һәм алар белән идарә итү механизмнарын тасвирлау таблицада бирелгән.

1 таблица

№ т/б	Куркыныч төрләре	Факторларны куркынычлар тарафыннан билгеләү	Куркынычлар белән идарә итү чаралары
1.	Финанс (тышкы)	- финанс ресурслары белән тәмин ителмәгән яңа чыгым йөкләмәләрен кертү буенча карарлар кабул итү; - жәлеп ителә торган бюджет ресурслары буенча процент ставкасы үсеше; - төрле дәрәжәдәге бюджетлар арасында вәкаләтләр һәм (яки) финанс агымнары балансын үзгәртүне күздә тоткан федераль һәм төбәк дәрәжәсендәге яңа норматив актларны кабул итү;	Теләче муниципаль районының закон белән билгеләнгән бюджет кагыйдәләрен үтәүне тәмин итә торган озак сроклы бюджет стратегиясен раслау, шулай ук Теләче муниципаль районының муниципаль программаларын гамәлгә ашыруга жирле бюджетның иң чик чыгымнарын озаксроклы чорга билгеләү һәм чираттагы финанс чорына жирле бюджет проекты формалаштырганда аларның үтөлешен билгеләү
2.	Хокукый (тышкы)	Бюджет һәм салым өлкәләрендә федераль һәм региональ законнарны үзгәртү	Федераль һәм региональ законнарны үзгәртүгә оператив җавап бирү
3.	Социаль («Кеше факторы») (эчке)	Муниципаль программа чараларын сыйфатсыз һәм (яки) вакытында үтәмәү	Хакимият органы эшчәнлегенә нәтижелелеген һәм җаваплылыгын арттыру максатыннан, Теләче муниципаль районы жирле үзидарә Башкарма органнары житәкчеләренә карата санкцияләр куллану

6. Программаның икътисадый, социаль һәм экологик нәтижелелеген бәяләү

Муниципаль заказчы - Программаның координаторы - Теләче муниципаль районы Башкарма комитеты аны үтәүне планлаштыра, үзара координацияли һәм аның үтөлешенә гомуми контрольне гамәлгә ашыра. Ул ел саен Программа чараларының максатчан күрсәткечләрен һәм чыгымнарын, аны гамәлгә ашыру

механизмын һәм башкаручылар составын ачыклай, чараларны үтәү өчен җаваплы оешмаларны, Программаның үтәлеше турында белешмәләрне соратып ала.

Программаны гамәлгә ашыру ел саен план нигезендә үтәлә, анда, аларны үтәү срокларын, бюджет ассигнованиеләрен күрсәтеп, чаралар исемлеген урын ала.

Чараларны финанслау аларны гамәлгә ашыру өчен җаваплы һәм Программаны үтәүче учреждениеләр, оешмалар аша гамәлгә ашырыла.

Программаны гамәлгә ашыру өчен җаваплы башкаручылар программаның координатор - муниципаль заказчыга квартал саен, хисап чорыннан соң килүче айның 10 көненә кадәр, чараларның үтәлеше һәм башкаручыларга бүлеп бирелә торган чараларның үсү нәтижәсе һәм тулаем хисап елы өчен үзләштерелгән акчалар турында мәгълүмат бирәләр.

Программаны гамәлгә ашыру һәм аның нәтижәләгән бәяләү турында еллык хисап (алга таба - еллык хисап) муниципаль заказчы - Программа координаторы, хисап чорыннан соң килүче елның 1 февраленә кадәр бергәләп, Теләче муниципаль районы советына, Теләче муниципаль районы Башлыгына тапшыра.

Еллык хисап үз эченә ала:

- хисап чорында ирешелгән конкрет нәтижәләр;
- билгеләнгән срокларда башкарылган һәм үтәлмәгән (сәбәпләрен күрсәтеп) чаралар исемлеген;
- программаны тормышка ашыру барышына йогынты ясаган факторларны анализлау;
- бюджет ассигнованиеләреннән һәм чараларны үтәү өчен башка чыганақлардан файдалану турында белешмәләр;
- Программага җаваплы башкаручы тарафыннан кертелгән үзгәрешләр турында мәгълүмат;
- башка мәгълүмат.

Программага үзгәрешләр кертү Программа чараларын җаваплы башкаручы тарафыннан билгеләнгән таләпләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

Программа чараларын үтәү һәм финанс чараларын куллануның нәтижәләгән Теләче муниципаль районы коллегияль органнары утырышларында, программаны башкаручы җитәкчеләрне тыңлап, даими рәвештә карау планлаштырыла.

«2022-2024 елларга Телече муниципаль районының әйләнә-тирә мохитен саклау, янадан торгызу һәм табигый ресурслардан файдалану» муниципаль Программасына I номерлы кушымыта

2022 елда Телече муниципаль районы бюджеты акчалары исәбеннән финанслауга каралган табигатьне саклау чаралары исемлеге

№ т/б	Чара атамасы	Үлч. бер., егерлек	Гамәлгә кергү вақыты	Бәясә агымдагы бәяләрдә (мен сум)	Лимит 2022 (мен сум)
1.	Телече муниципаль районы Югары Кибәхужа авыл жириленең Төрөк-Тәмте авылы янында карьерны рекультивацияләү, кадастр номеры 16: 40: 070115:10	1000 кв.м	2022	100	150
2.	Телече муниципаль районы Югары Кибәхужа авыл жириленең Югары Кибәхужа авылы янындагы карьерны рекультивацияләү, кадастр номеры 16: 40: 070108:8	1000 кв.м	2022	100	150
3.	Телече муниципаль районы Олы Мәтәскә авыл жириленең Олы Мәтәскә авылы янындагы карьерны рекультивацияләү	1000 кв.м	2022	100	150
4.	Телече муниципаль районы Олы Мәтәскә авыл жириленең Ямбулат авылы янында карьерны рекультивацияләү	867 кв.м	2023	100	137
5.	Телече муниципаль районы Телече авылына контейнерлар сатып алу	18	2022	340	340
	Барлығы:	x	x	x	927,00

Телече муниципаль району бюджетты хисабына 2023 елда финансланууга каралган табигат саклау чаралары исемлеге

№ т/б	Чара атамасы	Улч. бер., егерлек	Гамэлгә кертү вакыты	Бәясе агымдагы бәяләрдә (мең сум)	Лимит 2023 (мең сум)
1.	Телече муниципаль району Югары Кибэхужа авыл жирлегенең Төрөк-Тәмте авылы янында карьерны рекультивацияләү.	1000 кв.м	2022	100	150
2.	Телече муниципаль району Югары Кибэхужа авыл жирлегенең Югары Кибэхужа авылы янында карьерны рекультивацияләү	1000 кв.м	2022	100	150
3.	Телече муниципаль району Олы Мәтәскә авыл жирлегенең Олы Мәтәскә авылы янындагы карьерны рекультивацияләү	1000 кв.м	2022	100	150
4.	Телече муниципаль району Үзәк авыл жирлегенең Үзәк поселогы янындагы карьерны рекультивацияләү	867 кв.м	2023	100	137
5.	Телече муниципаль району Телече авылына контейнерлар сатып алу	18	2022	340	340
	Барлыгы:	x	x	x	927,00

2024 елда Телече муниципаль району бюджетты акчалары исәбеннән финанслауға каралган табигатне саклау чаралары исемлеге

№ т/б	Чара атамасы	Улч. бер., егерлек	Гамэлгә кертү вакыты	Бәясе агымдагы бәяләрдә (мең сум)	Лимит 2024 (мең сум)
1.	Телече муниципаль району Кече Кибэхужа авыл жирлегенең карьерын рекультивацияләү.	1000 кв.м	2022	100	150
2.	Телече муниципаль району Кече Кибэхужа авыл жирлегенең Кече Кибэхужа авылы янындагы карьерны рекультивацияләү	1000 кв.м	2022	100	150
3.	Телече муниципаль району Олы Мәтәскә авыл жирлеге карьерын рекультивацияләү	1000 кв.м	2022	100	150
4.	Телече муниципаль району Олы Мәтәскә авыл жирлегенең Ямбулат авылы янындагы карьерны рекультивацияләү	867 кв.м	2023	100	137
5.	Телече муниципаль району Телече авылына контейнерлар сатып алу	18	2022	340	340
	Барлыгы:	x	x	x	927,00